

Död och uppstånden för oss, ML
Offret på Golgata altare, SB
Psykoterapi och kristen själavård, SB
En stående fråga (K), SB

[\[Register\]](#) [\[Årgångar\]](#) [\[Föregående nr\]](#) [\[Nästa nr\]](#)

Död och uppstånden för oss

Ur Martin Luthers kyrkopostilla

Du kastar dina synder ifrån dig på Kristus, när du fast tror att hans sår och lidande är dina synder, som han bär och betalar, som Jesaja säger i kap. 53:6: "Herren kastade allas våra synder på honom." Och Petrus skriver i 1 Petr. 2:24: "Han bar våra synder i sin kropp upp på korsets trä." Vidare skriver Paulus i 2 Kor. 5:21: "Gud har gjort honom till synd för oss, för att vi skall vara Guds rättfärdighet i honom."

Dessa och liknande bibelställen kan du säkert lita på och söka tröst av, och det ju mer och hårdare ditt samvete anklagar dig. Och om du inte gör det, utan tror att du kan stilla ditt samvete med din ånger och gottgörelse, så kan du aldrig få frid, utan måste förtvivla till sist. Om vi håller på med våra synder i samvetet och låter dem bli kvar hos oss, blir de oss alltför mäktiga till slut och lever i all evighet. Men när vi ser att de ligger på Kristus, och att han har övervunnit dem med sin uppståndelse, och vi verkligen tror det, då är de döda och tillintetgjorda. Ty de kunde inte bli kvar på Kristus, utan är uppslukade i hans uppståndelse. Numera ser du inga sår och inga smärtor hos honom. Det finns inga tecken på synd hos honom. Därför säger Paulus i Rom. 4:25 att: "Kristus har för våra synders skull blivit utgiven och för vår rättfärdiggörelses skull uppväckt." Det betyder att han i sitt lidande lär oss se vår synd och på det sättet dödar han den. Och om vi bara tror det, så gör han oss rättfärdiga och fria från alla våra synder genom sin uppståndelse.

Offret på Golgata altare

Predikan i S:t Pauli församling på Långfredagen. Text: 5:e akten.

Vi talade på 5:e söndagen i Fastan om hur märkligt Gud gick till väga, när han förverkligade försoningens hemlighet. Han använde sina fiender som redskap och lät deras ogärningar mot Jesus tjäna hans höga och välsignelsebringade syften.

Han låter Kaifas omedvetet säga profetiska ord om Jesus: *”Det är bättre för er att en man dör i folkets ställe än att hela folket går under”* (Joh. 11:50). När Stora rådet beslutar att döda Jesus, gör de sig skyldiga till justitiemord och skickar en oskyldig man, en som bara gjort gott, i döden. Men Gud använder sig av det. Judas förräderi, Pilatus feghet, de hedniska soldaternas grymma hantverk då de torterar Jesus och naglar honom fast vid korset, alltsammans ingår i Guds frälsningsplan. Petrus påminner senare judarna om detta, när han i sin predikan på pingstdagen säger: *”Efter Guds fastställda plan och beslut blev han utlämnad, och med hjälp av dem som är utan lagen spikade ni fast honom på korset och dödade honom”* (Apg. 2:23).

Vad som sker mitt i det smutsiga spelet av intriger, grymhet och ondska är att Jesus som överstepräst tyst och stilla skrider fram mot Golgata altare. Det som händer är inget olyckligt och tragiskt misstag. Allt sker så som det var bestämt. Vi skall i dag följa vår store överstepräst in i det allra heligaste och tala om offret på Golgata altare.

1. Golgata är verkligen ett altare

De flesta religioner har altaren av olika slag. Gemensamt för dem är att de är platser för offer, ofta blodiga sådana. Altaret är ett ställe, där man ger Gud något som betalning för synd eller ger något för att få något tillbaka av honom. Altaret är också en plats som symboliserar Guds närvaro – en plats där man vördar och tillber gudomen.

Också kristendomen har altare, präster och offer. Det är inte så att kristendomen är en slags finare, mer utvecklad religion, utan altare och offer. Nej, med alla andra stora religioner vet vi att det i tillvaron finns en rättfärdig gudom, att det finns synd och straff, och att det behövs offer för att ställa allt till rätta. Det hör till den allmänna, religiösa kunskap som förenar såväl kristna som icke kristna gudsdyrkare. När en del teologer och präster i dag rynkar på näsan åt offertanken och förkastar den som något primitivt och barbariskt, så har de i själva verket sänkt sig under hedningarnas religiösa nivå. I deras moderna och offerlösa teologi finns liten eller ingen respekt för Gud, ingen verklig synd och ingen tro på dom och straff – bara en harmlös Gud som godmodigt tröstar och klappar människorna på axeln vad de än tror och gör.

Så var det inte vid Golgata altare, kristendomens största och allra heligaste altare. Där möter vi en helig och rättfärdig Gud, en Gud som utgjuter sin vrede över både synd och syndare. Där möter vi en Gud som både straffar och kräver offer för att allt skall bli bra igen. Hebréerbrevet sammanfattar kort och koncist denna bibliska gudsbild, som finns såväl i Gamla som i Nya testamentet, med orden: *”utan att blod utgjuts ges ingen förlåtelse”* (Hebr. 9:22). Sådan är han, de kristnas Gud.

Den moderna människans gudar och altaren är annorlunda. Hon tillber andra gudar än Bibelns Gud. Hon tillber idoler, pengar, ägodelar och rikedom. Hon tillber sig själv och hyllar vid sitt altare allt som tillfredsställer hennes egna begär och lustar. Man bryter friskt mot alla tio Gud bud och tror att Gud inte ser det och inte bryr sig – och om han nu skulle göra det, så är det ändå inte så farligt. Vår tids Gud är ju inte som förr. Han är kärleken, tolerant och överseende – nästan som han älskade synden.

Men Bibelns Gud är inte sådan. Det är ett stort misstag att tro något sådant. Av religionernas alla gudar finns det ingen som är så omutligt rättfärdig och sträng som Bibelns Gud. Han ser allt, och han skall vedergälla allt. Var och en skall få igen efter sina gärningar. Så lär oss Skriften från

början och till slut.

Det är först när en människa börjar komma nära Gud, som hon märker att *"vår Gud är en förtärande eld"*, som det står i Hebr. 12:29. Det är förfärligt för en syndare att komma nära den Helige. En dam berättade att hon en gång var med på en gudstjänst, där man för ovanlighetens skull talade om synd och Guds vrede. Hon började må dåligt och sökte efter ett tag upp sin terapeut. Denne avrådde henne bestämt från att i fortsättningen besöka sådana religiösa möten. Senare förstod hon vad som hänt. Hon hade varit nära Gud och känt glöden från den Helige.

Det är i detta perspektiv av helighet och eld hos Gud, och av orenhet och synd hos oss, som Golgata altare blir så stort och betydelsefullt. Ty det är ett mycket märkligt altare, som på ett avgörande sätt skiljer sig från alla andra altaren på jorden.

Här offrar nämligen inte människor. Här offrar Gud själv.

2. På Golgata altare offras Jesus, Guds lamm

När Jesus som överstepräst skrider fram till detta altare, offrar han inte några djur, inga lamm, tjurar och bockar. Han offrar sig själv. Han är själv offerlammet. Det var det som Johannes Döparen såg för sin inre syn, när Jesus kom gående. Därför pekade han på honom och sade: *"Se Guds lamm, som tar bort världens synd"* (Joh. 1:29). Han ville göra judarna uppmärksamma på att Gamla testamentets profetior nu gick i uppfyllelse, och att nu trädde nya förbundets offerlamm fram, det riktiga påskalammet. Här kom Herrens lidande tjänare, han som var *"likt ett lamm som förs bort att slaktas"* (Jes. 53:7).

Den som offras på Golgata altare är Guds Son, som blivit människa just för det stora offrets skull, för att bära människornas synder och dö deras död – den som är så hemsk just för att den är ett syndastraff enligt ordet: *"Syndens lön är döden"* (Rom. 6:23).

Har vi någon gång svårt att tro att våra synder är så stora

och svåra, att de skiljer oss från Gud och kastar oss i evig död och olycka, så skall vi i dag se på Jesus och vad han får gå igenom. Hans korslidande är den allra förfärligaste predikan om vår synd. Det är ju inte för sina egna, utan för våra synder som Jesus lider och dör. Det är sant som vi sjunger i passionspalmen.

Har du människa ett hjärta, är din bästa vän dig kär,
känn din syndaskuld med smärta, ty för den han korsfäst är

Översteprästens offer är ett ställföreträdande offer.

"Honom har Gud i vårt ställe gjort till synd", som aposteln säger (2 Kor. 5:21), eller som det också står: *"Han blev en förbannelse i vårt ställe"* (Gal. 3:13). Jesus gjorde vår synd och olycka till sin.

Det finns en säregen lära om Kristi offerdöd, som ibland dyker upp i en del karismatiska kretsar. Den kallas JDS, "Jesus Died Spiritually", Jesus dog andligen. När Jesus i Golgatas mörker förtvivlat ropade: *"Eli, Eli lemá sabaktáni"* – *"Min Gud, min Gud, varför har du övergivit mig?"* – så menar man, att han upphörde att vara Gud och i stället blev Satan som kastades i helvetet. Så blev han gjord till synd. Det var "Jesu andliga död", den verkliga försoningen, menar man. Sedan blev Jesus pånyttfödd som gudomlig andevarelse efter tre dagar i helvetet. Och nu kan alla som tror på honom få sin egen rena ande utbytt mot Jesu gudomliga ande och bli som han. Men detta är inget annat än falsk lära. Det är gammal gnostisk smörja som föraktar och förnekar inkarnationens under och det kroppsliga i Jesu försoning.

Jesus upphörde på korset aldrig ett ögonblick att vara Guds Son och inte heller att vara syndfri människa. Han var verkligen "Guds rena Lamm oskyldig, på korset för oss slaktad". Han, den rene, smakade i vårt ställe vreden, domen och straffet. Som en fördömd syndare, blev han övergiven av Gud. Han led helvetets nöd för oss.

Alltsammans gjorde han som sann Gud och sann människa, försoningens förutsättning. *"Våra synder bar han i sin kropp upp på korsets trä"*, säger aposteln Petrus (1 Petr. 2:24). Det är det stora och heliga offret på Golgata altare.

Att han blev gjord till synd, betyder inte att han blev förvandlad på något sätt och fick någon annan natur, allra minst Satans. Det betyder bara att våra synder tillräknades honom och lades på honom som var Gud och orkade bära dem utan att gå under – precis som senare hans rättfärdighet tillräknas oss av nåd, fast vi fortfarande har kvar vår syndiga natur.

Varför bringade Jesus sitt offer på Golgata altare? För att den gudomliga kärleken krävde det. Jesus såg att ingen av oss skulle klara av lagens krav, därför att vi var så hårt fjättrade vid synden. Han såg att vi aldrig skulle lyckas med våra egna offer och ansträngningar. Han såg att synden, döden och djävulen till slut skulle ta hem spelet. Det stod han inte ut med, lika lite som sin Fader i himmelen.

Gud ville i sin kärlek inte offra oss, sina förlorade söner och döttrar. Därför sände han sin Son för att bli offret för allas synder. Samma kärlek till oss brann i Jesu hjärta. Han gick villigt och stilla offerlammets väg – och kunde till sist, efter ofattbart lidande, säga de stora orden: *”Det är fullbordat.”*

Och så är det verkligen. Inga fler försoningsoffer behövs. Detta offer var fullkomligt. Det behöver aldrig upprepas och inte kompletteras av något som vi gör. Han gick *”en gång för alla in i det allra heligaste, inte med bockars och kalvars blod utan med sitt eget blod, och vann en evig återlösning”* (Hebr. 9:12). Sådant var vår store översteprästs offer på Golgata altare.

Vad skall vi säga till Herren för allt detta? Ära vare dig, Kristus, du Guds Lamm, som tar bort världens synder!

3. När vi tror på Golgataoffret, försonas vi med Gud

Den som är fiende till Kristi kors kan aldrig få någon gemenskap och frid med Gud, aldrig bli frälst. Vi måste tro på Jesus, ta emot hans offer, för att få någon glädje och välsignelse av det. Men vår tro är inte något betalningsmedel, inte något tilläggsoffer till vad Jesus gjort

på Golgata. Den fungerar bara som mottagare av försoningens gåva.

Genom sina tjänare sänder Gud oss försoningens evangelium. Med Ordet och Anden klappar han på hjärtats dörr och säger: *"Låt försona er med Gud"* (2 Kor. 5:20). När vi hör och tror försonas vi med Gud. Hur är det möjligt? Därför att tron inte gör något annat än att ta emot Kristi fullbordade försoning. På det sättet försonar och rättfärdiggör tron. Den griper om Kristus, Guds Son, som offrat sig för världen – och för mig!

Finns det då efter Golgataoffret inte något slags offer som vi kan bringa Gud? Jo, det finns det. Det finns särskilt två slags offer som hör till oss. Kung David pekar på ett av dem, när han säger: *"Offer som Gud vill ha är en förkrossad ande, ett förkrossat och bedrövat hjärta föraktar du inte, Gud"* (Ps. 51:19). Det är ett offer, där vi ger upp oss själva och alla våra egna gärningar, alla våra egna idéer om Gud och frälsning, och kommer nakna och fattiga till Gud med ingenting annat än bön om nåd och förbarmande. Det offret behagar Gud. Det vänder han inte sitt ansikte bort ifrån.

Det andra offret vi som kristna skall bringa är lovets offer. Till det uppmanar oss Skriften överallt – till att sjunga Guds och Lammets lov. Sådana sånger sjunger bara kristna, de troende och med Gud försonade.

Altaret i vår kyrka är en plats där vi ber, tillber och offerar lovsånger. Det är i dag på Långfredagen tomt och släckt i sorg över vad vår synd kostat Jesus. Men det hindrar inte den stilla lovsången:

Dig tackar allt mitt hjärta, min Herre Jesu god,
för all din djupa smärta Och allt ditt tålmod...

Altaret är också ett nattvardsbord. Där vilar under nattvardsmässan Kristi kropp och blod. Det finns de som inte gärna vill tala om nattvarden som ett offer. Men visst har den med offer att göra! Nattvarden är inget annat än det heliga offret från Golgata altare, som Gud ger oss och

lägger i vår mun. Han ger det som det allra kraftigaste bevis på att vår synd är försonad. Vi får ta emot själva lösepenningen, Kristi kropp och blod. Så blir vi genom Altarets sakrament stärkta i tron, hoppet och kärleken. Och där det sker, stiger lovsång upp till Gud för hans nåd och barmhärtighet mot oss – precis som det står i Elis Erlandssons fina nattvardshymn:

*Det helga bröd på altarbordet vilar,
Som Jesus själv i Betlehem.
Vid kalkens blod mitt hjärtas lovsång ilar
Till Golgata, Guds nåds Jerusalem.*

Amen.

S.B.

[[Lutheranen 1/2001](#)]

Till vem skall vi gå – terapeut eller präst?
Vi skall inte förakta professionell hjälp
Vad är den avgörande skillnaden mellan psykoterapi och kristen själavård?
Allvarliga övertramp sker
Människosynen kan ställa till problem
Några slutsatser

Psykoterapi och kristen själavård

Människor i vårt land mår alltmer psykiskt dåligt. Så många lider av depressioner och ångest att somliga nu börjar karakterisera det som en folksjukdom. Sjukskrivningar på grund av stress och utbrändhet ökar kraftigt. Antalet självmord bland unga och medelålders människor är skrämmande högt. Vad allt detta beror på kan vi inte utreda här, men sannolikt har det en del med det moderna samhällets värderingar och livsstil att göra.

Alltfler – både unga och äldre – anses behöva professionell hjälp av psykologer, psykoterapeuter, kuratorer av olika slag. Hos legitimerade psykoanalytiker står människor i kö, fast det är dyrt att gå hos dem. Den psykiatriska och psykoterapeutiska verksamheten kostar samhälle och enskilda stora summor varje år.

Även kristna drabbas av psykiska sjukdomar, ångest och

svåra depressioner. Även de påverkas av den moderna tidens snabba förändringar, dess enorma mediala utbud, alla valmöjligheter, det höga tempot och alla krav på att hänga med i svängen. Många orkar inte. Till sist säger psyket ifrån, och man börjar må dåligt.

Fortfarande finns en viss känsla av förnedring och skam förknippad med att lida av psykiska eller nervösa besvär. Den som mår dåligt försöker i det längsta hålla masken och inte visa det. Man känner sig som en sämre människa, och är man kristen känner man sig som en misslyckad, svag och usel sådan.

Därför bör det ofta sägas klart och tydligt, att en kristen visst kan drabbas av psykiska besvär och sjukdomar lika väl som alla andra, och att man inte är någon sämre människa för det. Jesus bekämpade sjukdomar av olika slag, såväl fysiska som psykiska (Mark. 2:34). Dessutom varnar han oss uttryckligen för att försöka mäta människors grad av syndighet utifrån det mått av olyckor och lidanden som drabbar dem (Luk. 13:1-5, Joh. 9:1-3). Vi har väldigt lätt för att tänka: Vad har jag gjort, som råkat ut för detta? Eller vad har han eller hon gjort? Job drabbades inte av sina lidanden för att han var orättfärdig och en dålig kristen.

[^]

Till vem skall vi gå – terapeut eller präst?

Hur bör en kristen, som mår psykiskt dålig, ställa sig till att söka hjälp inom den psykiatriska vården eller hos psykologer och psykoterapeuter? Allt oftare hänvisas vi i dag till sådana, när livet gör ont och vi upplever oro, kris och ångest av olika slag. Förr pratade man kanske mer med sina medmänniskor, med förtrogna vänner och bekanta. Det fanns ett socialt nätverk. Men nu ser det ut som om många har ingen eller få i det dagliga umgänget som man vågar prata förtroligt och öppet med. I stället är det professionell terapibehandling som gäller. Det säger något om vår tids sociala nöd. Hade man haft släkt och vänner som gav sig tid att lyssna och prata, hade det kanske gett lika mycket – eller mer – som att gå i dyrbar terapi.

En del kristna är tveksamma till att söka s.k. professionell hjälp. De är rädda att dessa ”världsligt” professionella också skall börja gräva i deras tro och andliga liv. När vi mår psykiskt dåligt, så mår vi ofta också andligt dåligt – dvs. vår nedstämdhet, depression eller ångest påverkar relationen till Gud. Oron kan leda till svåra tvivel och anfäktelser. Kan man verkligen tala med en psykolog om sådant? Var går egentligen gränsen mellan psykoterapi och kristen själavård?

Innan vi säger något mer om detta, skall vi påminna om det starka intresset för god sjukvård och dess utnyttjande som alltid följt i kristendomens spår.

[^]

Vi skall inte förakta professionell hjälp

Det hör till Guds goda försyn att han förser oss med läkare, mediciner och läkekonst till hjälp mot såväl somatiska (kroppsliga) som psykiska sjukdomar. Att som kristen förakta sådant hör inte till sund kristendom. Det är tvärtom utmärkande för sekter och extrema rörelser, som förkunnar att man skall bli frisk enbart genom bön och väntan på extraordinära under. Att avvisa den hjälp som redan finns är inget annat än att fresta Gud. Det gäller även på de psykiska sjukdomarnas område.

Det hör inte till kyrkans uppgift att förorda eller förbjuda medicinska behandlingsmetoder – inte så länge dessa inte strider mot kristen etik och moral. Luthersk kristendomen har alltid utifrån Skriftens lära om *providentia Dei*, den gudomliga försynen som uppehåller alla människors liv, varit positiv till vetenskap, forskning och framsteg i detta sammanhang. Luther skriver inte bara om vikten av att utbilda goda präster. Han nämner också hur betydelsefullt det är med bra läkare i samhället. En luthersk teolog som C. F. W. Walther (d. 1887) understryker i sin kända Pastoral (själavårdshandbok) noga prästens skyldighet att i förekommande fall se till att sjuka i församlingen får tillgång till befintlig medicinsk vård och behandling. Han nämner också att medicinering kan behövas vid psykisk sjukdom.

Omsorg om fattiga och sjuka i församlingen har ända från apostolisk tid varit en kristen dygd. Dit hör att vi anlitar bra läkare – oavsett om dessa är kristna eller inte.

Vissa problem kan dock uppstå just när det gäller modern psykoterapi, eftersom den ibland riskerar att komma in på området för kristen själavård.

[^]

Vad är den avgörande skillnaden mellan psykoterapi och kristen själavård?

När livet gjorde ont gick man förr oftast till prästen. Så är det inte längre. Folk går till psykologer, psykoanalytiker och terapeuter av olika slag för att, som det heter, få hjälp att ”bearbeta” sina sorger, problem och kriser.

Det är inget fel i att gå till en terapeut. De gör ofta ett bra arbete och kan inom sitt område många gånger ge bättre hjälp än en präst. Ändå måste vi som kristna komma ihåg en viktig sak. Det finns något som psykologer och terapeuter inte kan ge, nämligen syndernas förlåtelse och frid med Gud. De kan lära människor att ”förlåta sig själva”, få bättre självförtroende i arbetsliv och umgänge, lösa personliga problem på ett konstruktivt sätt och annat sådant som är viktigt i det dagliga livet. Men de kan aldrig, som t.ex. prästen i den kristna bikten, ”på vår Herres Jesu Kristi befallning” förlåta alla synder ”i Guds, Faderns och Sonens och den Helige Andes namn”. Och det är inte heller deras uppgift.

Just i bikt och avlösning har vi som i ett nötskal den grundläggande skillnaden mellan psykoterapi och kristen själavård. Den kristna själavården handlar om vårt förhållande till Gud och om frälsningen av nåd som kommer till oss genom Jesus Kristus. Den sysslar med våra skuldfrågor inför Gud och med allt som stör, hindrar och hotar att förstöra vår gemenskap med honom. Den kristna själavården talar om synd och nåd, bot och bättring. Dess redskap är samtal, biblisk förmaning, bön och framför allt tillämpning av lag och evangelium i det enskilda fallet. Den har kort sagt Guds Ord som utgångspunkt och

ledstjärna – vilket samhällets läkare och terapeuter inte har.

Läkare och psykologer behandlar kropp och psyke i ett begränsat jordiskt perspektiv. Deras uppgift är inte att ge sig in på religionens område eller driva livsåskådningsfrågor gentemot sina patienter eller klienter. Tvärtom skall de enligt olika yrkesetiska koder som finns inom detta område vara neutrala och visa respekt för ”individens grundläggande rättigheter, värdighet och värde”, som det t.ex. står i Psykologförbundets etiska regler. Dit hör bl.a. respekt just för individens religion. Det sägs också att respekten för individen är särskilt viktigt med anledning av ”att psykologers arbetsuppgifter innebär ofta möjlighet till en djupgående påverkan av andra människor”. Detta är ett sant och viktigt påpekande. Den som möter människor i kris och i utsatta, känsliga och sårbara tillstånd har ett mycket stort ansvar. I synnerhet då, när individen är skör och lättpåverkad, gäller det att akta sig för att försöka pressa på någon en åskådning eller ta ifrån någon hans tro.

De etiska regler som finns inom olika områden är egentligen bara en närmare precisering av de medborgerliga fri- och rättigheter som vårt lands grundlagar tillförsäkrar var och en.

[^]

Allvarliga övertramp sker

Både präster och psykoterapeuter överskrider ibland gränserna för sitt område. Oerfarna och utbildade präster och pastorer, som t.ex. ger sig in på att försöka bota sådant som egentligen hör hemma inom psykiatrins område, kan förstöra mycket för människor som söker dem.

Men eftersom det blir allt vanligare att kristna hänvisas till psykoterapeuter, finns det skäl att fråga sig vad som sker i deras slutna rum. Att vi som kristna i grunden har en positiv syn på såväl medicinsk som psykoterapeutisk hjälp, betyder ju inte att vi okritiskt skall acceptera allt som förekommer.

Det finns tyvärr flera vittnesbörd om psykoterapeuter, som antingen direkt eller indirekt, ger sig in på det religiösa området och ställer mer eller mindre provocerande frågor till klienten om dennes tro. Det finns bibeltroende kristna med en s.k. ”fundamentalistisk” grundsyn, som fått höra att deras dogmatiska tro kan vara en orsak till de psykiska besvär som de lider av. Kanske bär man på en oförlöst och förnekad längtan att ”vara ärlig mot sig själv” och bli fri den kristna trons tvångströja? Terapeuter, präglade av uppfattningen att ”fundamentalism” och ”dogmatisk religion” eller gammal klassisk kristendom närmast är en psykisk defekt eller något sjukligt, håller ibland på så där. Det finns också psykologer och terapeuter som rekommenderar unga och ”religiöst hämmade” personer sexuell frigörelse och utlevnad som bot för psykiska besvär. Allt sådant här är inte bara dumt, okunnigt och oprofessionellt. Det är grovt oetiskt och farligt. Det finns tragiska exempel på hur en psykoterapeutisk stödd frigörelse från ”trångsynt” kristendom eller från barndomens kristna fostran lett till att den som behandlats förlorat sin tro, inte funnit något annat hållbart och till sist tagit sitt liv.

Övertramp och övergrepp i detta sammanhang kan vara svåra att komma åt, eftersom de sker verbalt och bakom lyckta dörrar. Men även terapeuters verksamhet måste, liksom många andras, på något sätt kunna granskas. Och vi måste lära oss säga ifrån – i synnerhet när vi ser att sårbara människors tro kränks och ifrågasätts.

[^]

Människosynen kan ställa till problem

Psykologer och psykoterapeuter har en människosyn som de flesta andra. Den människosynen är i regel inte kristen utan humanistisk, ibland med ateistiska eller religiöst-agnostiska förtecken. Den präglas av tron på människans inneboende godhet och möjligheter. Hennes egna resurser och krafter står i centrum. Psykoterapeuter arbetar ju inte utefter bibliska begrepp som syndafall, arvsynd, bundenhet i synd och sådant.

Vad skall vi säga om detta? Så länge terapeuters människosyn och värderingar i deras arbete håller sig inom ramen för vad som är gott och rättfärdigt i jordisk, samhällelig mening, finns inget att invända. Varje människa har någon form av ansvar för sitt liv och kan göra goda eller dåliga val som kan leda till ett bra eller dåligt liv, till ett bättre eller sämre fysiskt och psykiskt välbefinnande.

Den kanske mest avancerade formen av terapi är psykoanalysen, som går tillbaka på den numera alltmer ifrågasatte Freud. (En del forskare menar bl.a. att hans teorier är vetenskapligt undermåliga och delvis bygger på kliniska observationer som han själv hade hittat på.) En analys sträcker sig ofta över flera år och kostar ganska mycket.

Psykoanalys är i dag inte något enhetligt begrepp. Den är snarare ett samlingsnamn på ett stort antal, ibland motstridiga, teorier och skolor som har vissa gemensamma drag, som t.ex. att det omedvetna har en avgörande betydelse (där finns nyckeln till allt, både gott och ont) och att hjälp fås genom att man får insikt om sina drifter och inre krafter, sina dolda konflikter och bortträngda minnen. Behandlingsfilosofin går ut på att det som kommer i dagen i analysen kan individen ta ansvar för och göra något åt. Resultatet av analysen tycks påfallande ofta bara bli att man kommer fram till att man inte var älskad och sedd tillräckligt av sina föräldrar i sin barndom (vem har inte känt sig förbisedd och oälskad någon gång?), och att man gått och burit på undertryckt hat och vrede mot mor eller far eller båda (vem har inte varit arg på sina föräldrar någon gång?). Allt fler börjar i dag fråga sig om det ändå inte är något fel med en metod som efter år av djupanalys ofta inte kommer fram till mer.

Det visar sig gång på gång att en kristen människosyn, som ser människan som en djupt fallen syndare, som bara kan återlösas och frälsas av Kristus, blir problematisk i relationen till psykoanalytiker eller analytikerns syn. Guds Ord och bud ställer ju mycket högre och djupare krav

på oss än vad samhället med dess människosyn gör. Skriftens och Guds analys av avgrunden i vårt inre går mycket djupare än någon modern psykoanalys. Inför Gud står vi alla som syndare med ett bottenlöst syndafördärv: ”Ingen rättfärdig finns, inte en enda” (Rom. 3:10). I Ordets ljus framstår vi som onda, inte som goda. Enligt Jesus är vi alla syndens slavar, som inte kan befria sig själva utan måste befrias av Guds Son, död och uppstånden för oss (Joh. 8:34-36).

Även på människosynens område gäller det för psykologer, terapeuter och analytiker att visa respekt för sina patienters trosövertygelse. Och en kristen måste vara beredd att stå på sig, vilket inte alltid är så lätt när man mår dåligt. Men vi får inte glömma, att det ytterst är vi själva som avgör vilken typ av terapi vi vill ha. Inga terapeuter och analytiker i världen har rätt att ta kontrollen över oss och manipulera med vårt psyke, vår tro och våra liv.

[^]

Några slutsatser

Av ovanstående kritiska invändningar skall vi nu inte dra slutsatsen att all psykoterapi är dålig, andligt förförisk och farlig. Det finns en lång rad duktiga, seriösa och verkligt professionella psykoterapeuter, som varit till stor hjälp också för kristna. Dem tackar vi Gud för. Men det finns ändå, som vi sett, skäl att se upp och reagera mot vissa företeelser.

Som kristna bör vi hålla oss till den bibliska grundregeln att det som hör till den kristna tron och vår själs salighet, det hör hemma inom den kristna själavården. Sådant talar vi särskilt med vår präst och själasörjare om – han som enligt Skriften har att vaka över våra själar med räakenskapens dag för ögonen (Hebr. 13:17).

Mot psykisk ohälsa och mentala sjukdomar söker vi läkare och vid behov terapi. Men som alltid, när andra skall behandla oss, bör vi fråga efter deras utbildning, erfarenhet, specialitet, behandlingsfilosofi och liknande. Vi

har rätt att få reda på vad behandlingen går ut på, och det är som sagt vi själva som bestämmer, om vi vill ha den eller inte.

Klargöranden i förväg är alltid bra. Vid inledande samtal kan vi nämna att vi har en kristen tro som betyder mycket för oss, och att problem inom det området vill vi inte avhandla i terapin, utan med vår själasörjare – eller eventuellt med denne närvarande i terapin. Visar psykoterapeuten ingen eller liten förståelse för sådana önskemål, så må vi bjuda honom eller henne farväl och söka upp någon annan.

Det bästa är naturligtvis att läkare, terapeuter och präster vid behov samarbetar. De är i grunden inte varandras konkurrenter och motståndare. Var och en har sin bit att komma med, och båda har sin av Gud givna uppgift att hjälpa och inte stjälpa dem som lider och har det svårt. Det har också flera gånger visat sig att ett samarbete mellan präst (även en bibeltrogen sådan) och psykoterapeut har fungerat väl och burit god frukt.

S. Bergman

Kommentaren

[[Lutheranen 1/2001](#)]

En stående fråga

Svensk pastoraltidskrift (SPT) skriver i sin ledare i nr 13/2001 om vikten av att stå på Bibelns och bekännelsens grund. Denna tidning, som särskilt vänder sig till präster inom Svenska kyrkan, har ofta fina och skarpsynta analyser av teologiska avvikelser och villfarelser som feministteologi och annat elände som följt i spåren på införandet av kvinnliga präster. Så gör också tidningarna Nya Väktaren och Kyrka och Folk, som mer vänder sig till vanligt kyrkfolk. Men slutsatsen blir alltid densamma – ungefär som SPT uttrycker det i sin ledarspalt:

Det vi nu ser är allvarligt men betyder inte på något sätt slutet för Guds Ord. Det märkliga är att människor vill vara med i sammanhang vars grundläggande syn de inte delar. För dem som vill att Svenska kyrkan skall verka i enlighet med sin grundläggande bekännelse till Guds Ord, finns all anledning att inte överge henne. Den urgamla förnekelsen klädd i dagsaktuella modesnitt kallar tvärtom till fördjupad trohet och tjänst...

Under de år som gått, sedan jag i mitten av 1970-talet lämnade Svenska kyrkan, har jag många gånger ställt frågan till sådana som vill vara bibel- och bekännelsetrogna präster om deras skäl till att stanna kvar i en uppenbart kättersk och sekulariserad kyrka, fast både Guds Ord och bekännelsen tydligt förbjuder det. Jag har, precis som SPT uttrycker det, tyckt att det är märkligt ”att människor vill vara med i sammanhang, vars grundläggande syn de inte delar”.

De svar jag nästan undantagslöst har fått handlar om ekonomiska och praktiska svårigheter, tvivel på små samfunds överlevnadsförmåga, rädsla för gruppering kring ”starka ledare”, rädsla för splittring och sekterism, osv. Framför allt skall man inte svika fädernas kyrka, sin ”gamla mor”, när hon blir sjuk, utan stanna kvar och kämpa för henne till det yttersta. En del säger öppet, att de inte tror på ”den exakta dogmatikens kyrka”, dvs. man betvivlar att Skriften är så tydlig och klar i alla lärofrågor att det går att bygga någon kyrkogemenskap på det. Andra har menat, att vi som lämnat Svenska kyrkan lider av andligt högmod eller tvångstankar, som det är meningslöst att försöka argumentera emot.

Den fornkyrkliga och lutherska läran om kyrkogemenskap och dess bibliska grundval har ofta avhandlats i denna tidning. Vår stående fråga, särskilt till alla präster som vill vara lutherska och bibel- och bekännelsetrogna, är denna: Vad i *Skriften* ger er stöd att stå kvar – och därmed också uppmuntra fåren att göra det – och vad i den lutherska bekännelsen ger stöd för något sådant?

Om man som SPT och andra säger sig stå ”på Bibelns och bekännelsens grund”, också i kyrkofrågan, borde man

kunna ge ett svar, ett teologiskt, bibliskt och välgrundat svar på vår stående fråga. När kommer det?

S. B.

[^]